

В лабиринта на европейската интеграция



Photo: Alain Schroeder

*Не можем да решим проблемите,
като използваме същия начин на мислене,
който сме използвали, когато сме ги създали.
Алберт Айнщайн*

Днес слаба политически, икономически и военно беззащитна България, с бързо намаляващо по брой и качество население, се нуждае преди всичко от мир, сигурност и благоприятна икономическа среда поне за няколко десетилетия напред, за да възроди своя човешки и икономически потенциал, възползвайки се от историческия „прозорец“ на съвпадение в посоката и динамиката на тенденциите в технологиите, икономиката и политиката. Затова, когато правим исторически избор в лабиринта на международните отношения, трябва много добре да преценяваме дали този избор ни води към укрепване на мира, към по-голяма сигурност, към по-благоприятна икономическа среда за нас, за нашите непосредствени съседи и за региона, в който живеем.

Интеграционните процеси в досегашната човешка история са протичали на всички нива насилствено. Достатъчно е да си припомним налагането с огън и меч на християнството и на исляма или грабителската колонизация на света от великите сили. Днес мирната и

доброволна интеграция е един от най-мощните еволюционни социални процеси в различните общества, икономики и култури, неотклонно водещи цивилизацията към по-висока зрялост, към по-сложна организация, към по-ефективна икономика. Глобализацията е само част от тях - с всичките ѝ плюсове и минуси. Предполагаме, че в периода до 2050 г. светът ще се движи напред с големи напрежения, но предимно мирно, без поредната световна или регионална война, **от еднополярност и йерархична структура към многополярност, хетерогенност, мрежова структура и все по-голяма взаимозависимост на големи и малки национални държави и съюзи**. Това ще наложи по-сложни механизми на балансиране и договаряне на глобалните и регионалните интереси и вероятно до лимитиране и постепенно отпадане на военните конфликти като средство в международните отношения.

Предполагаме също, че през следващите няколко години Европейският съюз ще успее да се реформира и ще продължи да се развива като мирно и единно икономическо и жизнено пространство на силни национални държави. **Как точно да се преформатира и презареди считаният доскоро най-успешен опит за интеграция в съвременната история, е отворен въпрос от най-висша трудност**. Преди да намерят отговорите, страните членки трябва да достигнат до консенсус в оценката си за това **какво постигна и в какво се провали ЕС**. Ето няколко щрихи от тази нееднозначна картина:

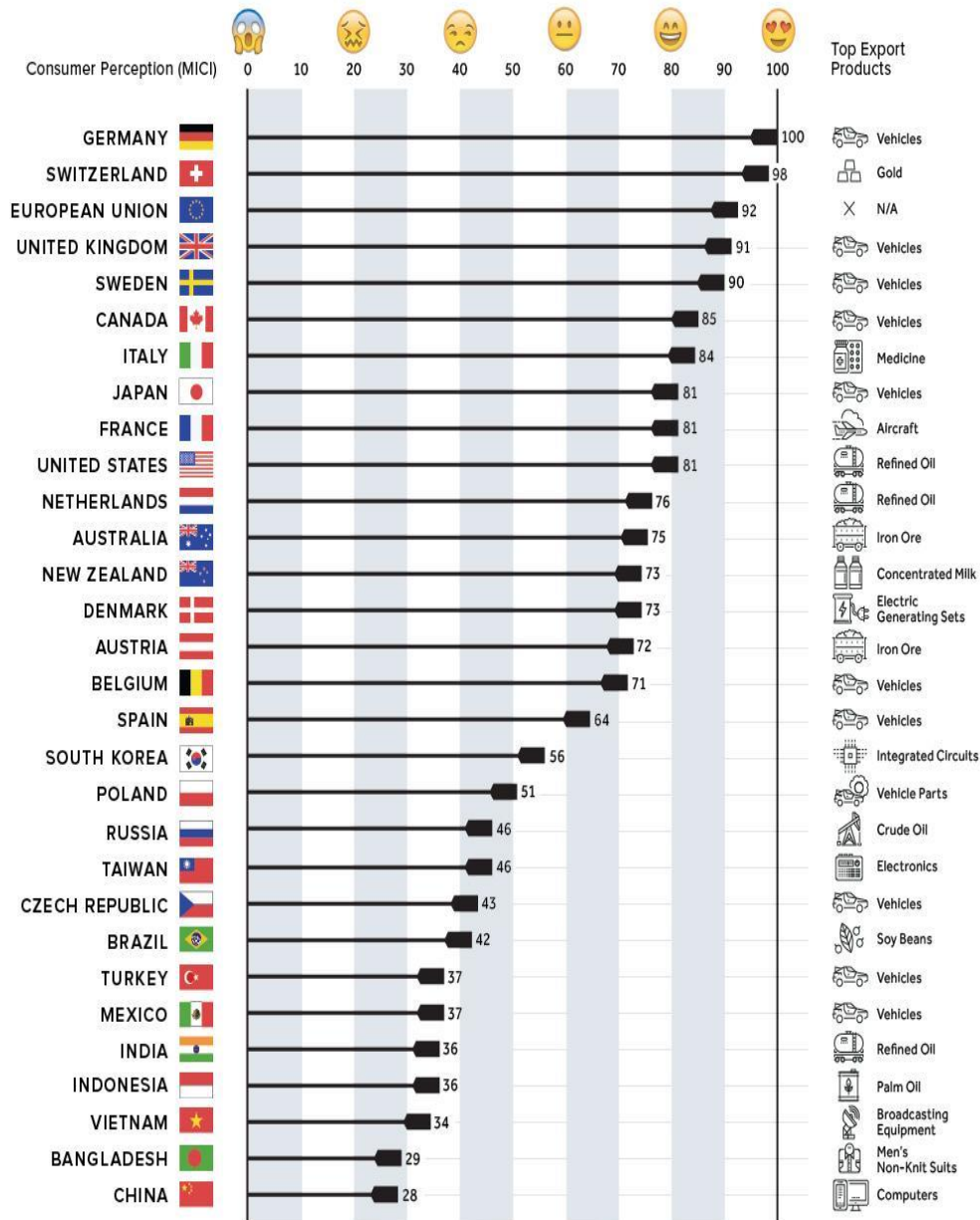
- *ЕС допринесе за 70 години мир между страни, многовековната история на които е белязана от постоянни войни и конфликти, но не успя да предотврати разделянето на Кипър, войните в Югославия и в Украйна, войните в Арабския свят;*
- *ЕС изгради най-големия свободен конкурентен пазар с високи стандарти и разумни регулации, но не успя да предизвика органичен растеж в много от страните членки, нито да предотврати финансовите кризи;*
- *ЕС постигна най-висок стандарт на живот в развитите страни, но не допринесе много за издигане на стандарта на изостаналите;*
- *ЕС даде свободен избор на гражданите къде да се учат, работят и живеят, но това желано от всички право усили икономическата миграция на образовани и квалифицирани хора от бедните към по-богатите страни, задълбочавайки разликите в икономиките и стандарта;*
- *ЕС унифицира законодателството, създаде система на обсъждане и вземане на колективни решения, но прибързано се увлече в политическа интеграция и отнемане на суверенитет, което повечето от страните членки днес не споделят;*
- *ЕС се превърна в най-желаното място за живот на света поради стандарта, толерантността и щедрата социална система на богатите страни, но се провали в миграционната си политика и поставя на карта съхранението на културната и цивилизационната идентичност на Европа;*
- *ЕС бе няколко десетилетия мечта на страните членки, но не успя да увлече населението им с конкретните си действия и разумна визия за бъдещето, в резултат на което силно поляризира общественото мнение и вече загуби един от най-влиятелните си членове - Обединеното Кралство.*

Въпреки всички недостатъци и провали на ЕС, претегляйки постигнатото, грешките, проблемите и възможностите за реформиране, а също внимателно оглеждайки се наоколо за алтернативи, **ние не виждаме днес в архитектурата на международните отношения и съюзи друго по-добро и надеждно място за развитие на България от**

ЕС. Ние сме неразривна част от историята, културата и икономиката на Европа. В обозрима перспектива България не разполага с по-мощен, стабилизиращ и изгоден механизъм за икономическо развитие от членството в един **реформиран Европейски съюз** – най-големият и платежоспособен свободен пазар за нашите стоки и услуги, повечето от които са с ниска добавена стойност. Българската экспортна листа самостоятелно не би била конкурентна на защитените с мита, такси, квоти, стандарти и други протекционистични регулации пазари в цял свят, с които ЕС има най-изгодни дългосрочни търговски споразумения. Единното икономическо пространство на ЕС е висококонкурентна, но и най-здравословна среда за органичен растеж на нашата икономика. Не е нужно да сте ерудиран политик или икономист, за да разчетете правилно красноречивите знаци на класацията на търговските марки по-долу.

THE WORLD'S MOST RESPECTED 'MADE IN' LABELS

The countries with the best reputations among consumers



SOURCE: Statista Made-in-Country-Index (MICI) 2017, The Observatory of Economic Complexity (OEC)



През 2018-2020 г. се налага да дефинираме и мотивираме своите средносрочни и дългосрочни интереси и активно да ги защитаваме в хода на предстоящите преговори за реформиране на ЕС. Нашата сила да се договаряме успешно ще нарасне, ако съумеем своевременно да синхронизираме част от интересите си с другите страни от Централна и Югоизточна Европа. Това е още една много сериозна причина да имаме Национална визия, разработена и приета след експертно и представително обсъждане в обществото и институциите.

Европейската комисия предложи за дискусия няколко опции за бъдещето на Съюза, но не се ангажира с дефинирането на визия каква Европа искаме да видим след 30 години. Несъмнено, всяка от опциите е различен път, в различна посока, водещ ни към много различни места:

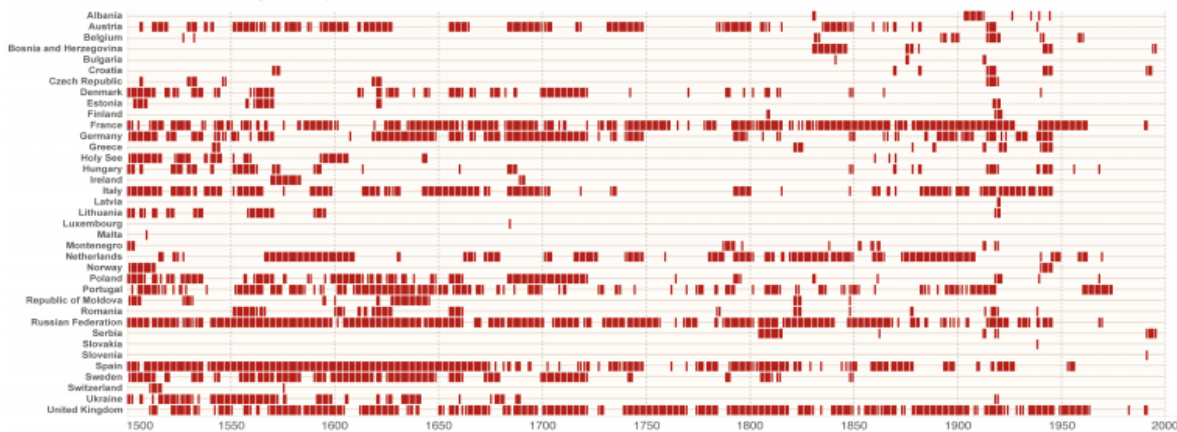
Опцията **да оставим нещата така, както са**, още известно време, едва ли ще помогне те да бъдат реформирани успешно по-късно. Най-вероятно Съюзът ще продължи да затъва в кризата и ще премине в режим на неуправляем разпад.

Опцията за **федерализация на Европейския съюз** днес е недостатъчно популярна и би могла да остане като политическа идея за обсъждане в по-далечна перспектива, ако гражданите на страните членки са узрели или принудени от историческите обстоятелства за такова развитие.

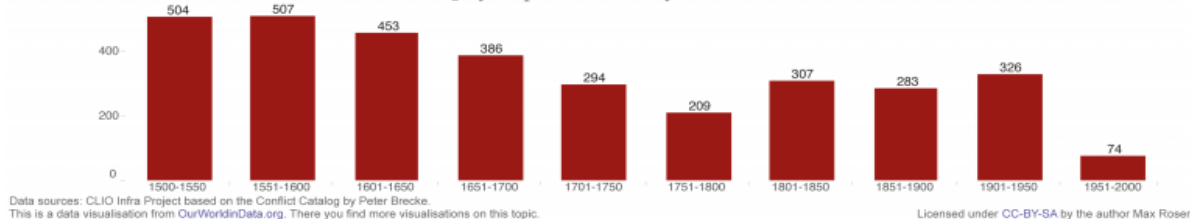
Все повече анализатори от цял свят допускат **бърз или постепен разпад на ЕС и еврозоната**, поради неспособност на европейския елит да реформира съюза дори в рамките на действащата парадигма, породила проблемите. Тази опция трябва да се обсъжда на експертно и политическо ниво като вероятна, но несъмнено неизгодна икономическа и политическа перспектива за нашата страна. **Би било добре българският бизнес и правителството да имат готов план и за такава възможна развръзка на системната криза в ЕС през 2018-2020 г.** Този сценарий крие най-трънливия и опасен път, не само за нас. Загубата на историческо време, усилия и доверие за всички страни в Европа ще бъде неизмерима. Дезинтеграцията на развитите западноевропейски страни, довеждали света многократно до кръвопролитни войни, не е добра алтернатива нито за тях, нито за по-малките им бедни съседи, а по-голяма икономическа несигурност и взаимно недоверие, нарастващи военни разходи и претенции към съседите е най-добрата среда за манипулации, конфронтация и военни конфликти. Поколенията, преживели Втората световна война, вече са напуснали активния живот. По-младите поколения в Европа сякаш недооценяват, че днес войната все още е реална опасност и най-ужасната трагедия, която може да сполети един народ навсякъде по света. Мирът не е даденост, а най-трудното и рядко постижение в досегашната световна и европейска история. Българската територия е вероятен плацдарм за бъдещи, потенциално възможни регионални и глобални войни, както и за насилствено масово заселване на мигранти с коренно различна етническа, културна и религиозна принадлежност, което е равносилно на война с други средства и с много по-трайни последствия. **Ние предполагаме, че икономическата интеграция и взаимните интереси са най-добрата среда за съхранение на мира.**

Years in which European countries took part in an international war (1500-2000)

Years in which a country participated in an armed conflict with another country, or if two or more distinct historical states had a conflict in a region classified now as a single country.



For each 50 year period: Sum of years in war for all countries



Източник: <https://ourworldindata.org>

Опцията за **Европа на различни скорости** е приоритетен средносрочен национален интерес на големите и развити страни-членки - Германия, Франция, Италия, Испания, Холандия, но тя е нееднозначна за България, защото крие рискове да останем сами със себе си и проблемите си, без коректив, в периферията на съюза, формално и неформално като второкласни членове, и то за много дълъг период от време. **От друга страна, погледнато обективно и от страни, ние и сега сме второкласни членове, но главно по своя вина - със слабата, едва забележима светлина, която излъчваме.** Различните скорости и формати съществуват отдавна в ЕС, например Еврозоната, Шенген, огромната разлика в икономическата и предприемаческа активност, в производителността, качеството и заплащането на труда в различните страни-членки, несравнимите нива на образование и подготовка на младите хора, на качеството на медицинското обслужване, на основните публични услуги, нивата на управленчески умения и много други. **След присъединяването към ЕС на първите централно- и източноевропейски страни, с течение на времето стана ясно, че политическите, икономическите, социалните и културните различия между тях и старите членки са много по-големи от очакваните и навярно ще отнеме десетилетия, за да се сблизят.** Нещо повече, вече разбираме, че основополагащите документи и институциите на ЕС предполагат близки нива на целите, средствата и капацитета на страните членки, а не различия, за преодоляването на които се изисква многогодишна помощ, огромни финансови ресурси на водещите страни и неопределени усилия и крайни резултати за изостаналите.

Няма сериозни аргументи против движението на различни скорости и различни степени на интеграция. В крайна сметка не трябва да интегрираш някого насила, още по-малко да пречиш на други, които искат да се интегрират по-бързо. Това се отнася в пълна степен за нас, българите, тъй като досега нашите собствени усилия за развитие са с много скромнен резултат, непредполагащ възможност за висока скорост на интеграция с развитите страни в повечето сфери. Погледнато без

песимистични предположения и драматичност, интеграцията на различни скорости предоставя възможност на нежелаещите и неготовите в момента страни да се включат в един или друг интеграционен проект, да го направят по-късно, когато неговата състоятелност и полза са безспорно доказани във времето. **Това ще предпази слабите страни от първоначалните големи рискови разходи и усилия, както и от скъпоструващи потенциално възможни грешки. Най-добрата илюстрация за този подход е еврозоната: всеки може да се включи, ако покрива критериите, които не са космически недостижими, но не всеки включил се е успешен и безпроблемен, както показва примерът на нашия южен съсед.**

Навярно движението на различни скорости е реалистичното и възможно най-балансираното решение за страните членки на ЕС. За да се включим в по-дълбока интеграция, трябва не само да можем и да искаме, но и партньорите да могат и да искат да се интегрират с нас.

Най-вероятно тази философия за бъдещето развитие на ЕС ще се наложи и ние трябва да сме готови със сериозно мотивирани предложения за формати и скорости на интеграция, гарантиращи ни мирно и ускорено развитие във високотехнологичния свят, изпълнен с нови и стари опасности.

Предефинирането на принципите и юридическата рамка на ЕС е жизненоважен етап от развитието на Съюза и на страните членки през следващите десетилетия. Решенията, които ще се приемат вероятно в периода 2018-2020 г., ще бъдат фундаментални и определящи. **Формирането на българската позиция и интереси не бива и не трябва да се оставя само като задължение и отговорност на правителството, независимо кой управлява. Обществото трябва активно да ги обсъжда, а най-добрите умове и обществените, дори духовните авторитети да се ангажират с предложения в защита на националните ни интереси.**



Една от формите на тази дискусия е настоящият форум - „Визия за България“ - отворен за всеки гражданин, притежаващ нужната експертиза, да се включи в обсъжданията и формулирането на нашите стратегически цели. Освен обсъждане, обществото чрез своите най-активни членове и субекти трябва да окаже натиск за гарантиране на необходимите промени в правилната за всички ни посока. Защото това, което се договори през 2018-2020 година, ще доминира в голяма степен условията ни за развитие през следващите десетилетия.

Рамката на дискусиите за възможните реформи на ЕС би могла да включва три основни групи въпроси:

Първо: Какъв съюз искаме да постигнем в перспектива до средата на века? Каква форма на политическа интеграция (каква степен на отказ от суверинитет на страните членки) целим – федерация, конфедерация, империя, съюз с ограничени политически цели и/или съюз около моралните ценности на гражданското общество? Каква икономическа интеграция искаме да постигнем за следващите 2-3 десетилетия, само свободен пазар на стоки и услуги или общ пазар на стоки, услуги, капитали и човешки ресурси с общи регулации и стандарти? Как ще развиваме и интегрираме икономиките на отделните страни и как ще изравняваме стандарта на живот - всеки на собствени сили, докъдето стигне, или преимуществено на собствени сили заедно с целеви фондове за развитие на изостаналите региони и страни? Как ще реформираме органите на ЕС във всеки от възможните варианти?

Второ: Кои страни биха могли да членуват в ЕС в обозримо бъдеще? Всички европейски страни, включително Турция и Русия, или друг формат? Каква мотивация „за“ и „против“ има за всеки един от възможните формати? Какъв особен благоприятен статут биха могли да имат отношенията на ЕС с европейските страни, които не са членове на ЕС, като Обединеното Кралство (след отделянето), Швейцария, Русия и други през следващите 2-3 десетилетия?

Трето: Какво бъдеще чертае ЕС пред Евророната до 2050 г.? Какви безспорно измерими критерии и условия за членство в Евророната могат да бъдат дефинирани? Какво бъдеще очаква страните членки на ЕС, неуспяващи да достигнат критериите на Евророната? Къде изостаналите икономики ще растат по-бързо, в Евророната или извън нея?

Без страните членки да постигнат консенсус по тези основни въпроси, не можем да очакваме особено успешно развитие на ЕС като един от центровете на световната икономика и на възникващия многополярен свят.

Дискусията за бъдещето на ЕС би могла да включва също и някои от тезите и алтернативите за промяна, изложени по-долу. Част от тях са в рамките на сегашната парадигма на ЕС и могат лесно да се имплементират, друга част са „политически некоректни“, засега трудни за преглъщане, но логични в рамките на една възможна нова парадигма за целите и формата на Европейски съюз - **съюз на суверенни държави, обединени около моралните ценности на гражданското общество:**

- *Нови, по-прецизни механизми и устойчиви баланси за вземане на общи решения на Съюза, увеличаване на ролята на националните парламенти в подготовката и приемането на закони от Европарламента, максимална гъвкавост и свобода на предмета, съдържанието, форматите, етапите, участниците и скоростта на икономическа и политическа интеграция на страните членки;*
- *Отказ от общо законодателство и преминаване към приемане на общи визии и принципи, препоръчителни за националните законодателства; отказ от наднационална управленческа йерархична структура на Съюза и замяната ѝ с експертни и политически съветствателни органи. Като следствие – обезсмисляне на Брекзит и улеснено приемане на нови членове;*
- *Реформиране статута на Европейската комисия, детайлно преформулиране на нейните функции, отговорности и права и редуциране до минимум на еврорюкрацията. Премахване на принципа за мониторинг и наказателни*

процедури и замяната му с активен трансфер на управленческо ноу-хау и добри практики;

- *Преглед на вече действащото общо законодателство на Съюза и нова редакция, изключваща неработещи или конфликтни с националните интереси на отделни страни формулировки;*
- *Приемане на единен регламент за избор на евродепутати във всички страни-членки и въвеждането на минимален образователен и квалификационен ценз за кандидатите, както и намаляване на техния брой;*
- *Приемане на допълнителни рестрикции за лобизма в ЕС, забрана за членовете на Европарламента и Еврокомисията да заемат длъжности в частния бизнес и да се занимават с консултанска и лобистка дейност 5 години след като са напуснали поста си;*

Нуждаем се от продължаване с нови средства и форми на **кохезионната политика**. Само чрез изграждане на високотехнологични производства, иновационни центрове и високо качество на човешкия капитал във всяка страна членка, можем да интегрираме икономиките на богатите и по-бедни региони и да разчитаме като следствие на постепенно изравняване на стандарта на живот. Сега, в условията на четвъртата технологична революция, това скокообразно движение напред е възможно, особено ако бъде издигнато като обща цел на съюза и разбира се, като национална цел на страните от периферията. Многократно увеличаване на общите фондове за инвестиции в това направление би било правилното перспективно решение;

Нетните финансови средства, получени от ЕС за 10 години членство на нашата страна, са 9 милиарда евро в замяна на свободен пазар, ликвидиране на местното промишлено производство и 30 години свободно изтичане на квалифициран човешки капитал към развитите страни на съюза. Несъмнено компенсацията за нас не е голяма. Тя е вложена неефективно, главно в магистрали, пречиствателни станции и друга инфраструктура и по-малко в реалната икономика, за съжаление предимно в традиционни и несложни производства. **Това е една от причините за ниския стандарт и за продължаващата външна емиграция.** Средствата от новите кохезионни еврофондове (ако има такива, които всъщност ще са компенсация за продължаващото изтичане на високо качество човешки капитал от България към богатите региони) **може и трябва да бъдат вложени в образователната система, в науката и в реалната икономика - от ново поколение български бизнесмени и предприемачи, свързани с трансформиращите технологии на четвъртата промишлена революция;**

ЕС се нуждае от общи законодателни мерки за ускорена трансформация на европейската икономика в **4-ата индустриална революция**, стимулиране на производството на иновативни, висококачествени конкурентни продукти, решения и услуги, изграждане на общ дигитален пазар, нови адекватни на промените „умни“ стандарти и регулации, установяване на предсказуема и интегрирана среда в целия съюз;

Резонно е да се намали дялът на общите разходи за селското стопанство в бюджета на ЕС, който в момента е 40% , докато дялът на аграрния сектор в GDP на съюза е едва 5%, и пренасочване на тези средства за по-ефективни общи проекти от взаимна полза за страните членки;

Нуждаем се от радикални промени в технологиите и **стандартите на хранителната индустрия**, съответно повишени изисквания за вноса на храни, гарантиращи еднакво

високо качество на здравословни продукти за цялото население на ЕС, и особено на детските храни;

Изграждане на **енергиен съюз** и максимално диверсифицирана по източници и трасета енергийна инфраструктура за пренос на ел. енергия, нефт и газ, повишаващи енергийната сигурност на всички европейски страни, но отчитаща също интересите на доставчиците и способността им за дългосрочни инвестиции;

Запазване на **по-ниско данъчно облагане в по-бедните страни**, в частност за България до 2050 година, като стимул за трансфер на капитали и ноу-хау от богатите региони, нарастваща предприемаческа активност, редуциране на икономическата външна емиграция на квалифицирани хора и сформирването на високотехнологични клъстери и центрове;

Фундаментален политически въпрос е реформираният ЕС да следва принципите на **отказ от използване на средства за натиск, като икономически санкции, отказ от военни интервенции в чужда територия и подкрепа на прокси воюващи групи, въздържане от всякакви форми за износ на демокрация, силова защита на ценности и вмешателство във вътрешните работи, на която и да е държава по света**. Страните членки на ЕС не трябва да продават оръжие на правителства и опозиционни групи, участници в граждански войни. Държавите-членки, които не се придържат към горните принципи в своята външна политика, не трябва да обвързват ЕС като цяло и останалите страни членки със своите действия и политика;

Каква миграционна политика да провежда, е изключително суверенно право на всяка страна член на ЕС, съобразно нейните икономически нужди и възможности, както и в дългосрочна защита на исторически наложилата се етническа и културна структура на населението на страната;

Общата миграционна политика на ЕС да се основава на принципите на **затворени външни граници за незаконно преминаване на мигранти**, общ бюджет за борба с трафикантите, незабавно връщане на незаконно преминалите границите мигранти; изграждане на лагери за бягащите от войните хора в безопасни зони на територията на тяхната страна, договорени в сътрудничество с местното правителство и службите на ООН, снабдяването им надлежно с храни и медикаменти, осигуряване на медицинско обслужване и грижи за образование на децата, активно участие в невоенни хуманитарни и животоспасяващи мисии изключително под флага на ООН;

Страните членки на ЕС да се обединят около принципа на ограничаване на миграционния натиск и решаване на хуманитарните проблеми на място чрез подпомагане с преки дългосрочни инвестиции и ноу-хау развитието на бедните региони в Азия и Северна Африка, както и ненамеса в техните вътрешни работи.

Належещо е да се декларира ясно и широко от всички страни-членки **законодателен отказ от изплащане на социални помощи на незаконно влезлите на територията на ЕС икономически мигранти** с цел редуциране на стимулите за имиграция;

Необходимо е предоговаряне на **Дъблинското споразумение** за предоставяне на убежище с оглед справедливо разпределение на тежестите на граничните приемащи страни;

В наш средносрочен интерес е ЕС да сформира **обща армия**, защитаваща външните граници на ЕС, но с твърди рестрикции за използването ѝ за други военни цели в и извън територията на Съюза, освен отбранителни;

В наш интерес е ЕС да съдейства за спиране на процеса на дезинтеграция и остро противопоставяне на страните от Западните Балкани, и след реформи, покриващи изискуемите критерии, те да бъдат приети в Съюза;

В наш интерес е ЕС да подпомогне стабилизирането на гръцката икономика, да не допусне фалита на страната и отпадането ѝ от еврозоната;

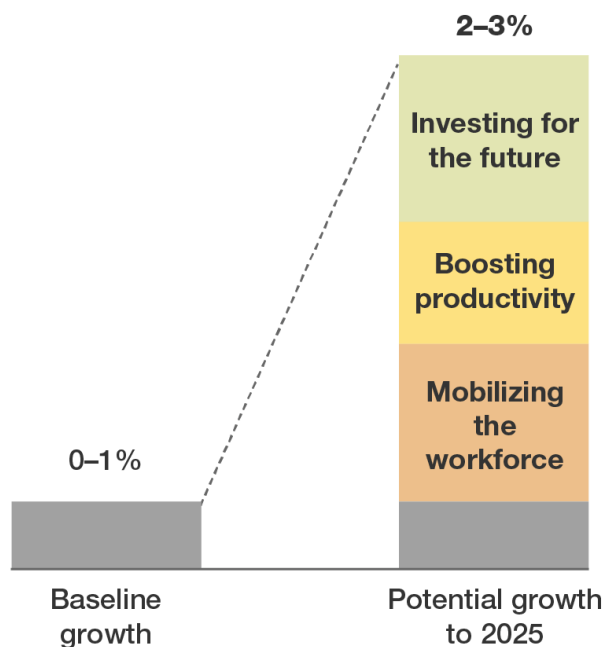
В наш интерес е ЕС да води много внимателно преговорите за членство с Турция, както и всяка друга форма на политически диалог и икономическо сътрудничество, независимо от вътрешните процеси в тази страна. Едновременно с това **ЕС следва да пресече твърдо всички неоосмански имперски амбиции и опити на Турция за създаване на „стратегическа дълбочина“ за влияние на Балканите и в Централна Европа;**

В наш интерес е ЕС да **снее санкциите срещу Русия и военното напрежение по границите ѝ**. Споровете на ЕС с всяка страна по принцип трябва да се водят с преговори, подкрепени не със сила и заплахи, неизпълними предварителни условия и санкции, а с делови предложения за взаимноизгодно икономическо сътрудничество.

ЕС има фундаментален интерес да се интегрира все по-мощно и дългосрочно икономически със САЩ, Канада, Русия, Китай, Япония, Индия и останалите бързорастящи икономики. Няма по-естествен път за мирен и благополучен живот на народите от интегрираните икономически пространства.

Action on three areas of reform can raise Europe's growth rate.

Annual GDP growth for 30 countries¹ in Europe (estimated)



¹The EU-28 plus Norway and Switzerland.

McKinsey&Company | Source: McKinsey Global Institute analysis

Българските общественици, които с право критикуват провалите на ЕС, както и абсурдите, които периодично поражда Еврокомисията (като всяка друга бюрокрация), трябва да бъдат предпазливи и да не преминават границата на хладния разум, правейки дългосрочен баланс и заключения. Европейският съюз не е загниващ организъм, а много млада организация с огромен неразгърнат потенциал за развитие. Кризата, която изпитва Съюзът, не е криза на разпада, както очакват мнозина, а по-скоро криза на натрупаните грешки на растежа. България е член на съюза само от десет години и нарастващият евроскептицизъм сред част от обществото е по-скоро оправдание за собствените ни неудачи и провалените ни, корумпирани политически елити. Ако не се справяме в ЕС, къде са гаранциите, че ще се справим извън него или в който и да е друг съюз, хитрувайки за нови помощи и с очакванията, че новият началник автоматично ще реши проблемите ни? Оставена сама на себе си в един враждебен и по-силен свят, нашата малка, бедна, зле управлявана и зле функционираща държава няма да стане нито по-свободна, нито по-сигурна, нито по-богата. Това е изключително опасна илюзия и може да завърши бързо с поредната национална катастрофа, този път на лъжепатриотична основа. Примерите за манипулирани, дезинтегрирани, лутащи се и саморазрушаващи се слаби държави около нас са достатъчно много и несъмнено поучителни за тези, които искат и умеят да разсъждават трезво.

Пред очите ни в Европа се формират нови политически елити, които твърдо отстояват националните интереси на своите държави. Страните от Вишеградската

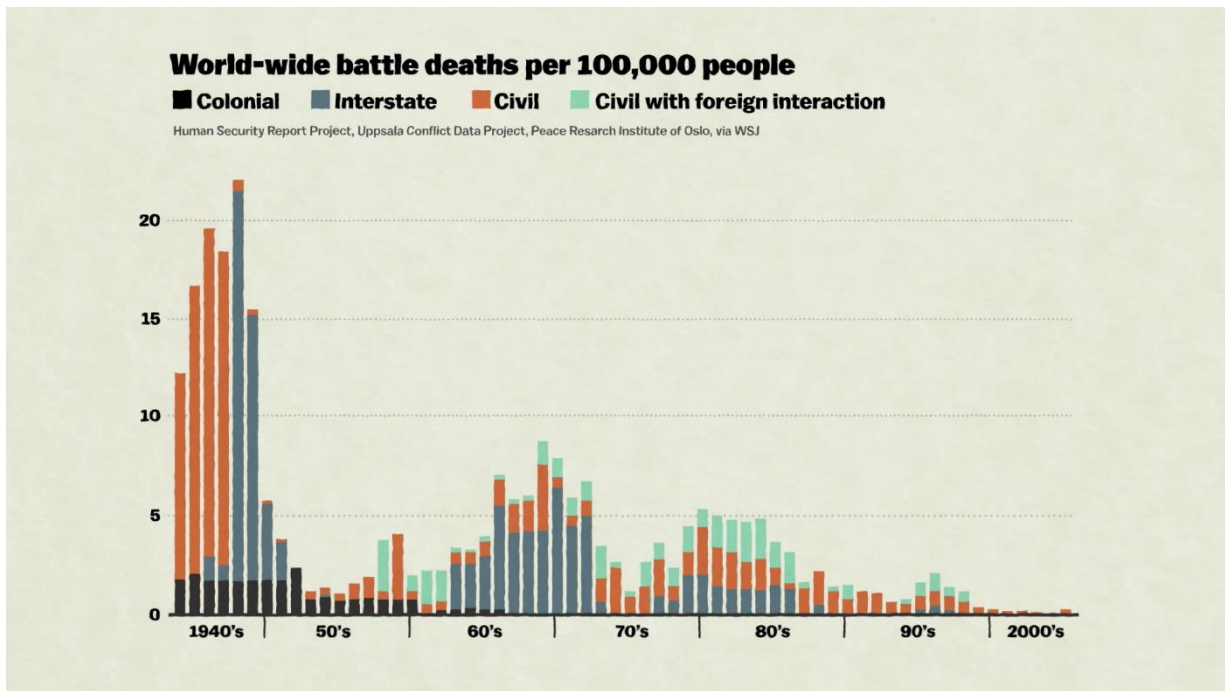
група, заедно с Австрия, обединяват своите усилия срещу провалените политики на Съюза. Тези процеси ще предизвикат трансформация на силите на Стария континент и нов шанс на България да се интегрира в предстоящото обновление на Европа. Но обновлението трябва да започне от самите нас. България има нужда от своя нов, достоен, отговорен и компетентен политически елит. Когато обществото узрее напълно и осъзнае нуждата от дълбока и качествена трансформация, то ще излъчи по естествен път своите най-добри индивиди, способни на смели, адекватни решения и разумни действия за бъдещето на България.

Дългосрочният български национален интерес е установяването на мирно, единно и свободно икономическо пространство от Лисабон до Владивосток, в цяла Евразия, а в паралел и в перспектива - единен световен пазар с правила, стимулиращи устойчивото развитие на всички държави и региони. Междинните етапи са укрепване на ЕС и другите съществуващи икономически съюзи, приемане на нови междурегионални търговски споразумения и премахване на бариерите пред инвестициите и свободната търговия.

Мнозина ще нарекат това утопия, великите сили и големи страни винаги ще налагат интересите си силово, ще разделят, за да владеят и ще си играят на геополитика, която някои цинично сравняват с шахматната дъска. Повечето държави, в т.ч. нашата, дори нямат фигури на тази глобална геополитическа дъска. Да не говорим за обикновените хора, които никой не слага в баланса, нито в разходите, нито в печалбите. **Харесва ли ви този замръзнал мрачен свят от миналото? Какво очаквате от него за бъдещето на народа си? Ще позволим ли вечно да ни манипулират с мантрата, че такава е за съжаление непредсказуемата човешка природа? Или че лявото ви защитава, а дясното ви ограбва, или пък точно обратното - за тези, които искат да го чуят?**

Не, в 21 век това не би трябвало да бъде утопия, а възможност и тенденция; желана и подкрепяна от милиарди хора глобална разумна визия за развитие на човешката цивилизация във всичките ѝ форми и проявления. Технологичните и социални вълни разчистват пътя напред към многополюсен, свързан, взаимозависим, сложен, мъдър, свободен и мирен свят. Съвременният свят на текущото геополитическо разделение, на подло дебнене и остро противопоставяне, на груба военна и финансова сила, скован от разяждащи подозрения и хроничен страх от взаимно унищожение, работещ с нисък коефициент на полезно действие, няма бъдеще. **Това е доминиращата парадигма на миналото, отстоявана с последни сили от заинтересованите от хаоса и войните групи.** Този безмилостен свят ще рухне от собствената си тежест, глупост и пренапрежение, оставяйки горчив спомен в историческата памет. **Неговият крах ще освободи огромни съзидателни сили и нова етика в човешките общества.** Те ще преобразят до неузнаваемост международните отношения и ще наложат по-справедливи правила и баланси. На нас, заедно с другите народи, ни предстои да изменим последната част от този нелек цивилизационен път, утвърждавайки мирния начин на живот, необратимо и безалтернативно, навсякъде и за всички хора.

И да, това не е утопия, а свещено право на милиарди хора по света да имат обща мечта за собствения си живот, за бъдещето на децата си и за съдбата на човешката цивилизация.



Източник: <https://www.scientificamerican.com>

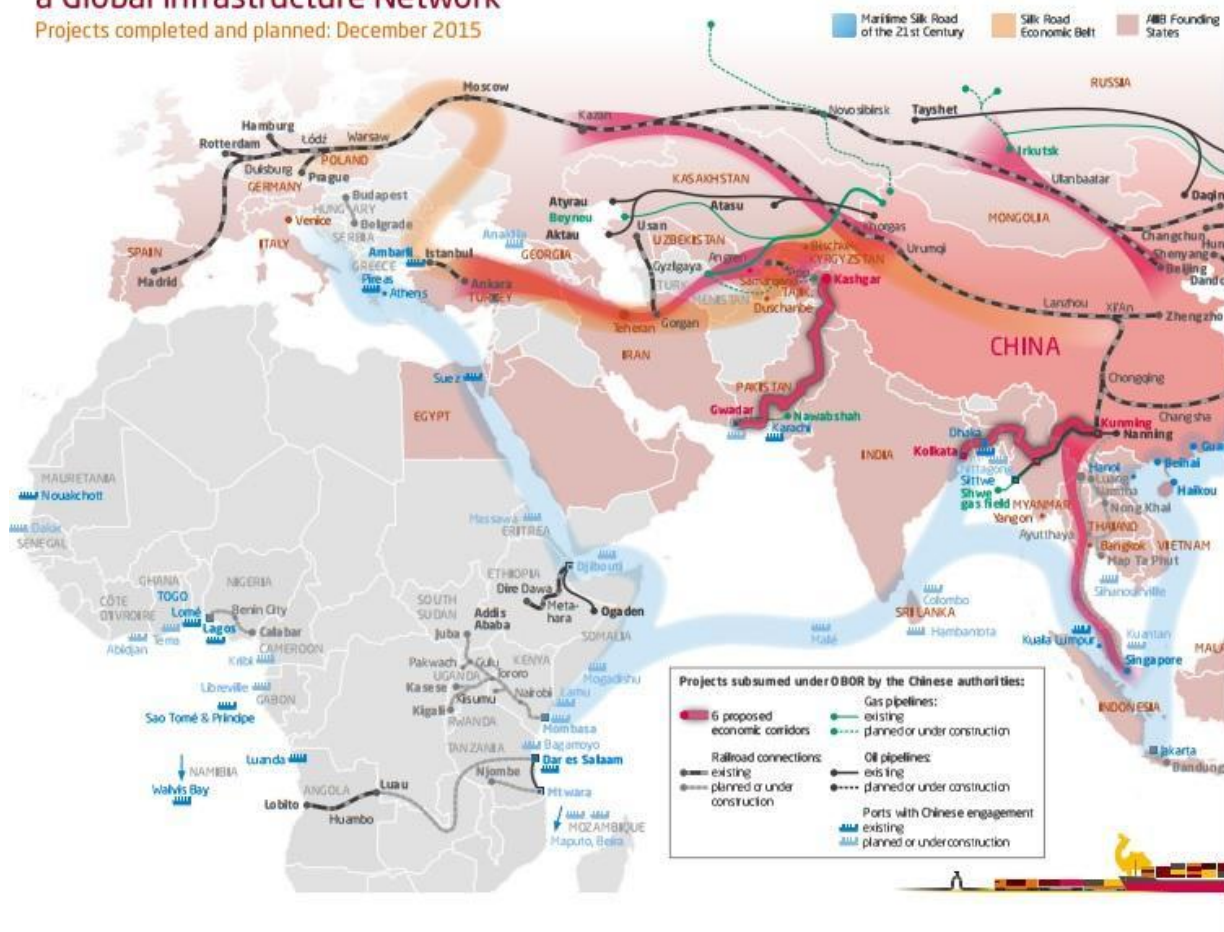
Както е известно, освен Европейския съюз, има още три мащабни интеграционни проекта в евроазиатското пространство - **Евразийският икономически съюз и китайският проект "Един път, Един пояс"**; наскоро Япония обяви структурирането на трети голям трансконтинентален инвестиционен проект.

Евразийският икономически съюз, покриващ най-голяма територия, включва Армения, Беларус, Казахстан, Киргистан и Русия като свободно икономическо пространство за постигане на взаимна изгода, с институции и модели на интеграция, много подобни на ЕС. Свободното движение на стоки, услуги, хора и капитали се установява постепенно на премерени стъпки. Евразийският съюз не е политическа организация, но обединява огромни енергийни ресурси и суровини, които несъмнено имат политическа тежест. Структурирането на този единен пазар и новите трасета на енергийни и суровинни потоци към Европа и Азия, променят сегашния баланс. **Русия и Казахстан полагат големи усилия за изграждане на модерна нересурсна икономика и много вероятно в следващите две-три десетилетия ще успеят да го направят.**

Пътят на коприната, или новото му име „Един път, Един пояс“, който Китай промотира, е най-мащабният интеграционен проект, обхващащ огромен брой население - най-амбициозната инициатива на Китай за икономическо развитие на страните по Пътя на коприната чрез реализация на общи проекти и свързващ Китай с Европа по суша и по море. Той не е планиран като икономически съюз с институции, а като **система от големи, главно инфраструктурни проекти от значение за развитието на цяла Евразия, финансирани чрез инвестиционна банка с китайски капитали**. Пътят на коприната има допълнително пояс от Китай през Югоизточна Азия към Индонезия и трети пояс от Китай през Южна Азия, Африка до Южна Европа.

One Belt, One Road: With the Silk Road Initiative, China Aims to Build a Global Infrastructure Network

Projects completed and planned: December 2015

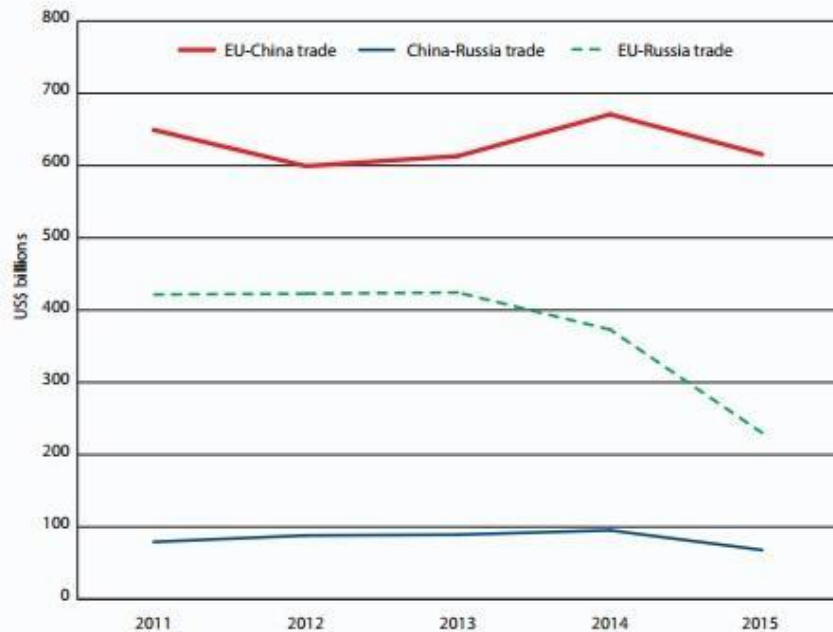


Източник: Mercator institute for China Studies

Към момента между тези проекти съществува негласна конкуренция и напрежение. Всяка страна подозира останалите в умисъл да използва икономическата интеграция за свои политически цели и за надмощие в евроазиатското пространство. Ако към това добавим и различните интереси на сегашния световен хегемон САЩ, на Япония, Южна Корея, Саудитска Арабия, Индия, Пакистан и още няколко страни, ще се получи картина от нерешими на пръв поглед противоречия. С преднамерени и погрешни стъпки няма да бъде трудно тази картина още повече да се влоши за всички участници.

Chart 1:
Trade between
China, the EU
and Russia

Source:
World Bank, World
Integrated Trade
Solution.



Източник: <http://www.cer.eu>

Редица анализатори, като Ян Бонд, директор по външна политика на Центъра за европейски реформи, проевропейски, но критичен към ЕС тинк-танк, отбелязва през март 2017 г., че погледнато в мащабите на 30-годишна мирна перспектива за интегрирано развитие на Европа и Азия, трите проекта взаимно се допълват, имат много допирни точки на взимнопреплитащи се дългосрочни интереси и огромен потенциал за икономическа експанзия в полза на 2/3 от световното население. Тяхното евентуално успешно развитие и реализация ще направи евроазиатското пространство един от главните центрове на световната икономика. Търпеливото преодоляване на очевидните днес политически и протекционистки пречки пред свободната търговия на ЕС с Евразийския съюз и Китай и бързото стартиране на отделни неконфликтни съвместни инициативи и проекти, би било добро практическо начало за постигане на по-големи общи цели и налагане на взаимно доверие в близко бъдеще. Алтернативата ЕС да продължи подозрително да се вглежда в предполагаемата скрита политическа мотивация на Русия и Китай, да продължи васално да се съобразява с противоположните интереси на трети страни, е огромен риск да изгуби инициативата и да се окаже след години в изолация и неатрактивна позиция в бързо развиваща се Азия и далече след иновативната Северна Америка.

Би било полезно за всички, ако лидерите на ЕС и на водещите държави се вслушат внимателно в тези съвети.

В горния контекст включването на българската държава и частния сектор във всички възможни форми на икономическа интеграция в Европейския съюз, както и с всяка друга страна, потенциален пазар за нашите продукти и услуги, трябва да е постоянно във фокуса на нашето внимание и действия. Проактивната мулти-векторна икономическа политика с уважение към интересите на глобалните сили и на съседите, но защитаваща открито преди всичко българските национални интереси, е без алтернатива за малка България.

Един от най-горещите за решаване въпроси е възобновяване на част от проекта за пренос на природен газ „Южен поток” през нашата територия за Югоизточна и Централна Европа и предотвратяване на потенциалната енергийна зависимост от Турция като монополен транзитър на газ за България. В дългосрочен план няма по-голям неуправляем за нас риск от такава зависимост. **Тя ще ограничи съществено и без това слабата ни позиция в българо-турските отношения и ще застраши дългосрочно националния ни суверенитет.** Макар и значително по-малки от първоначалните, транзитните такси и обемът на инвестициите на българска територия са добре дошли за нашата слаба икономика в този етап. Проекти като газовите връзки с нашите съседи, газов хъб Балкан, доставки на втечен газ през гръцкия терминал и други източници трябва да се отстояват и реализират.

Друг належащ проблем е какво да правим с произведеното оборудване за АЕЦ „Белене”. Много добра инициатива е този проект да **се реализира като регионален международен проект с финансиране от Европейската инвестиционна банка и външни инвеститори с вероятни ползи за енергийната независимост на страните от Западните Балкани и на България до 2080 г.**

В заключение можем да се надяваме, че България ще преоткрие своя потенциал, за да се превърне в пълноценна част от световните интеграционни процеси - едновременно съхранявайки своето национално достойнство и гордеейки се не единствено с историческото и културното си минало, а и с решимостта да изгради съзнателно своето бъдеще.